Cluj (Kolozsvár) 5681 av 13 Ara pályaudvaron is 1·50

ÚJ KELET

ZSIDÓ • POLITIKAI • NAPILAP

Keren Hajjeszod Centralbureau
für Mitteleurópa
Säschische str. 8. Berlin W. 15.

Ma egy éve

Ha csak a mi évfordulónk volna, ez ujság tollforgatóinak ünnepi eseménye, visszavonulnánk vele negy fal közé, fehér abroszra tálalnánk az ünnepet és csillogtatnánk reá vöröslő és aranyló borok gyöngyét. De nem csak a mi napunk. Mi különben sem érünk rá visszavonulni, nem érünk rá se pihenni se ünnepelni: még nagy munka van előttünk. Ma ugyanaz, ami maegyéve, amikor hatszoros emelettel emelkedett a nyilvánosság elé ez a mi katedránk, ez a mi szószékünk, ez a ti egyetlen fórumotok. Ma egy éve, hogy ez az ujság ledobta magáról a hetilap szük és szoritó köntösét, egyszerre izmos lett és nagykoru: napilap. Ünnepeljünk? Az ünnep a tiétek, akik ezt a lapot vártátok. Akik előszólitottatok, amikor még nem volt sehol, izmositottátok, amikor már megvolt, szeretettel és türelmetlenséggel neveltétek és növeltétek, hogy kezdett nagyranőni. Az ünnep a tiétek, akik sok-sokezren vagytok s akiknek ez az ujság a napi eledeletek. Ime itt a papiros fehér abrosza, megrakjuk agyunk párolgó ételével, szivünk sötét nedüjével, gondolataink husával, érzéseink szines gyümölcsével. Épugy mint tegnap és épugy, mint maegyéve, amikor friss izgalommal, lázasan ültünk le a papiros elé. Az izgalmunk nem lett kisebb és nem lett fonnyadtabb. A lázunk is ugyanaz mindennap, mint a kezdés első napján; még nagyobb mint a szinjátszó lámpaláza, aki ha átnéz a rivalda káprázatán, maga előtt látja az ezerszemüt. Mert mi itt egy végtelen arénának dolgozunk, a mi ezerszemünk láthatatlan és mégis lát, nem morajlik fel, nem csapja össze a tenyerét és mégis érezzük őt, érezzük a lelkét, a lelkességét, a szeretetét, mert egy vagyunk vele.

Zsidóknak irjuk ezt az ujságot, naprólnapra többnek. Ma egy éve még nem voltak annyian mint ma s biztos, hogy mához egy évre megsokszorozódik a számuk. Minden zsidó a mi táborunk: aki tegnap nem volt benne, ma már benne van s aki ma másutt van, holnap itt lesz nálunk. A föld alól nőnek a mi seregeink, a homályból jönnek elő, a tévelygés utjairól térnek meg hozzánk. Mert mi nemcsak a száj vagyunk, amely panaszol a panaszkodó helyett, nemcsak a fül, amely a nép szivén figyeli a rendellenességeket, nemcsak a tapintó ujj, amely az érverés lüktetését ügyeli, mí a kinyujtott kéz vagyunk, amely az utat mutatja. Jólesik nekünk ez a megfeszitett figyelés, jólesik a folytonos dolog, mert tudjuk, hogy egyre több testvérünkért dolgozunk és látjuk, hogy egyre többen vannak mögöttünk és ott a tekintetük, ahol a mi kinyujtott karunk mutatja a célt. Ahogy egyre többen és többen vannak, ugy érezzük néha, mintha mi csak a karnagyi pálca volnánk, szinte halljuk a szivek felfelbúgó muzsikáját. Mert akivel mi egyek vagyunk, egy immár velünk.

Ma egy éve. Nem akarjuk előhozni végzett munkánkat: tizenkét vaskos kötet. A multé. Mi nem nézünk hátra, mert mindegyre előre van az utunk. Harcoltunk, verekedtünk, a józanság és a jog fegyvereit forgattuk, ahol a testvéreinket bántották s háborgatták: még nincs vége. S tán nem is lesz vége soha, mert ez, az örök harc, amely nem köt soha békét. Még sok hadakoznivalónk van ádáz ellenséggel és nyájas ellenféllel egyaránt. Hogy mi volt tegnap? Kutattuk a rejtett bajokat, a némák panaszait: a holnap nem ilyen körülhatárolt, nem mondhatjuk, hogy egy év: egy végtelen. S e végtelen időnek végtelen munkája vár reánk. Mi nekigyürközünk. Ha egy-egy pillanatra a multba nézünk vissza, csak az irányt vizsgáljuk, nem tértünk-e el és ha nem: a jövőnk ugyanazon a vonalon haladjon. Öröm tudnunk, hogy ma jóval messzebb vagyunk, mi t ma egy éve: ahogy két év elég volt, hogy a hetilap napilappá nagykorusodjon, ez az ujabb év még többet végzett: évtizedeket. Máskent nem is lehet, nekünk sietnünk muszáj, mi nem érünk rá: eddig már nagyon sokat mulasztottunk. Nekünk évek alatt évszázadok munkáját kell végeznünk, mert a mögöttünk való évszázadokat átaludta a népünk. Mi szeretnénk, ha nem sok esztendő kellene már, mi szeretnénk egyetlen évbe belegyömöszölni a munkát. De ez nem rajtunk multik, hanem rajtatok, akik körénk gyülekeztek. Minél többen vagytok, annál nagyobb a szaporája; annál több a munkaerő és annál kevesebb a kivánt munkanap. Mi országot akarunk épiteni a ti munkaerőtökkel. Mi népet akarunk oxidálni és acélá tömöriteni az elkallódás elől. És ha mindannyian itt lesztek, mégkevésbé fogunk hátra nézni, mint a mai napon. Nem azt fogjuk mondani: ma egy éve, de azt: mához egy évre. Mához egy évre Jeruzsálemben!

Lloyd George és Briand összecsapásának részletei

Az utolsó megbeszélés a Crillon-szállodában — Augusztus 20-án ül össze a népszövetség — A „Daily Chronicle" komolynak itéli a helyzetet — De Valera titokzatos levele

— Az Uj Kelet tudósitójától —

Páris, augusztus 15. A főtanács szombati ülésén *Lloyd George* már nem vett részt. Pénteken éjjel visszautazott Londonba, Lord *Curson* helyettesitette. A szombati ülést *Briand* nyitotta meg, lendületes beszédben ismertette azokat az okokat, amelyek szükségessé tették, hogy a felsőszileziai kérdést a népszövetség elé utalják. Nyomatékosan kiemelte, hogy

Anglia és Franciaország közötti nincsen ellentét,

a felsőszileziai probléma nem tudott éket verni a szövetségesek közé és Franciaország, Anglia is minden erejével arra törekszik, hogy az antant egységét megóvja. Briand beszéde után megszövegezték azt a jegyzéket, amelyet a főtanács Németországhoz és Lengyelországhoz fog intézni. Ez a jegyzék felhivja a kormányok figyelmét arra a felelősségre, amely reájuk hárul, ha a döntés megtörténte előtt elhamarkodó lépést tennének. A két kormányhoz intézett jegyzék hangja barátságos, felkéri a kormányokat, a régóta vajudó felsőszileziai kérdésben

türelemmel várják be a népszövetség döntését.

Ennek a jegyzéknek a megszövegezésével a főtanács a felsőszileziai kérdésre vonatkozó munkáját befejezte. Még a szombati ülésen elhatározta a konferencia, hogy jogi szakértőkből bizottságot állit össze, amely felül fogja vizsgálni a lipcsei törvényszék itéleteit. A főtanács a jogi szakértők véleményezése után dönt afelett, hogy a lipcsei törvényszék itéleteit helyben hagyja-e, vagy kivánja módositásukat. *Foch* marsall inditványt terjesztett a főtanács elé, amelyben javasolja, hogy

a katonai ellenőrző bizottságot továbbra is fentartsák,

mert csak igy lehet ellenőrizni Németországot. Ezután főleg Németország repülő iparát fogják figyelemmel kisérni. Ugyancsak Foch marsall beszámolót tartott a Dardanellákról is. Rámutatott azokra az intézkedésekre, amelyeket a tengerszorosok semlegessége érdekében meg kell tenni, mert különben tartani lehet attól, hogy a tengerszorosok semlegességét a görögök vagy a törökök megsértik.

A főtanács elhatározta, hogy felkéri az Egyesült-Államok kormányát, szólitsa fel az amerikai szenátust, mielőbb szavazza meg az Ausztria pénzügyi segélyezésére vonatkozó törvényjavaslatot. Végül elhatározta a főtanács, hogy Oroszország támogatására: az éhinség leküzdésére és a járványok elfojtására nem szövetségközi bizottságot, mint ahogyan azt eredetileg tervezték, hanem

nemzetközi bizottságot fognak alakitani.

A főtanács az egész világ népehez kiáltványt fog intézni, amelyben felszólitja az országokat és népeket, hogy siessenek a sinylődő Oroszország segitségére. Ezzel a főtanács befejezte munkáját.

Felsőszilézia ügye tehát a népszövetség elé kerül. A népszövetség fogja meghozni a megfelebbezhetetlen itéletet, amelynek alá kell vetnie magát Lengyelországnak és Németországnak, és amely ellen nem emelhet óvást se Franciaország, se Anglia. A főtanács már felkérte a népszövetséget, hogy a felsőszileziai kérdést sürgősen tanulmányozza át. Amerika képviselője a felsőszileziai kérdés tárgyalásánál, a főtanács ülésén passziven viselkedett, mivel

Amerika ezt az ügyet kizárólag Európa ügyének tekinti,

Amerika tehát a népszövetség tárgyalásaiban se fog aktiven részt venni. A „Petit Parisien" értesülése szerint a népszövetség már augusztus 20-án össze fog ülni, hogy a felsőszileziai problémát megvizsgálja és döntést hozzon. A párisi lap értesülése szerint a népszövetség a döntés előtt meg fogja hallgatni Lengyelországot is. A francia lapok általában nyugodt hangon tárgyalják a felsőszileziai kérdés elodázását és azt irják, hogy a népszövetség itélete igazságos lesz, a népszövetség tárgyilagosságra fog törekedni és Lengyelországon kivül

meghallgatja Németország kiküldöttjét is.

Bár Lloyd George a kiélesedett ir-kérdés miatt hagyta el Párist, az angol lapok nem titkolják, hogy gyors elutazásának egyéb motivumai is vannak és hogy az elutazás még mélyebb éket vert a két szövetséges között. Lloyd George lapja a „Daily Chronicle" hivatalos hangon ir a helyzetről. Lloyd George elutazását az ir-üzenettel indokolja. Az angol miniszterelnök péntek reggel együtt reggelizett még Briandal és ezt mondotta:

— Ha nem fogunk határozni, legokosabb, a legelső vonattal visszautazom Londonba.

Ezeket a szavakat olyan hangosan mondotta, hogy még a szálloda folyosóján is hallani lehetett.

A két miniszterelnök semmit sem titkolt el terveiből.

Briand közölte Lloyd Georgeal azokat a katonai, pénzügyi és gazdasági kötelezettségeket, a melyeket Franciaország Lengyelországgal szemben vállalt. Ezekből semmit sem enged-

het anélkül, hogy a kamarát össze ne hivná. A „Daily Chronicle“ ehez a tudósításhoz hozzáfűzi: a helyzet rendkivül komoly. Franciaország ismét elkövette a régi hibát, megegyezést kötött Lengyelországgal, anélkül, hogy erről szövetségeseit előzőleg informálta volna. Ez a titkosszerződés most arra kényszeritené a szövetségeseket, hogy igazságtalanságot kövessenek el Németország ellen.

Lloyd George ilyen igazságtalanságot nem fog támogatni,

mert az a meggyőződése, hogy ez ujabb európai háborut idézhetne elő.

A Párisban megjelenő „L' Oeuvre“ azt irja, hogy bár lord Curson Párisban maradt, Lloyd George elutazása mégis szakadás-jellegü a szövetségesek között. Hiába volt Lloyd George megbeszélése *Millerandal*: amikor az angol miniszterelnök visszatért Rambouillettből nyilvánvaló volt, hogy

a francia-angol konfliktus elkerülhetetlen.

A francia minisztertanács után, közvetlenül Lloyd George elutazása előtt, mégegyszer felkereste Briand az angol miniszterelnöket a Crillon-szállodába. Ettől a találkozástól még vártak valamit, de semmi sem történt: Lloyd George elhagyta Párist, a felsőszileziai kérdésben pedig a szakadás megtörtént.

Az angol sajtó csaknem egyértelmüen Lloyd George mögött áll. A német sajtó elragadtatással ir az angol miniszterelnök magatartásáról, aki megmutatta, hogyan kell egy európai diplomatának az igazság érdekében sikra szállania. A lapok egy része a felsőszileziai kérdéssel kapcsolatba ismét

szóvá teszi a szankciók kérdését.

A német lapok követelik, hogy a szövetségesek szüntessék meg a katonai és gazdasági szankciókat. A „Berliner Tageblatt“ megállapitja, hogy mivel Lloyd George támogatja Briandot a szankciók ügyében, Briand helyzete ebben a kérdésben megszilárdult. A lengyel lapok elégedetlenek. Rámutatnak arra, hogy a sziléziai kérdés halasztása a bizonytalanságot meghosszabbitja és a kedélyeket még jobban felizgatja. A lengyel minisztertanács jegyzéket szövegezett meg, amelyet megfognak küldeni a szövetségeseknek és amelyben

tiltakozni fognak a felsőszileziai kérdés elodázása ellen.

Az ir-problémát amiért Lloyd George olyan hirtelen elhagyta Párist-de *Valéra* levele élezte ki Ezt a levelet Lloyd Georgenak még Párisba küldötték át. A levél inditotta az angol miniszterelnököt arra, hogy sürgősen Londonba utazzék. A levél tartalmáról különböző verziók vannak forgalomban. Állitólag nem tartalmaz konfliktusanyagot, a tárgyalások menetéhez tartozik, mások szerint azonban sulyos kijelentések vannak benne. Kétségtelen, hogy Lloyd George már Párisból

külön utasitásokat küldött Londonba és szombat reggelre minisztertanácsot hivott össze.

A „Daily Chronicle értesülése szerint de Valera levele nagy lépéssel viszi előre az angol-ir megegyezést. Dublinban is mélyen hallgatnak a jegyzék tartalmáról. Annyi szivárgott csak ki, hogy az irek bizonyos engedményeket kérnek. A minisztertanácson, amelyen Lloyd George elnökölt, megszövegezték de Valera jegyzékére a választ. A választ, éppen ugy mint a levelet, egyelőre titokban tartják.

A beszterczei iroda ismét rágalmaz

Kik akarnak békétlenséget és zavart?

Az Uj Kelet nem első izben mutat rá arra a zsidótlan és lelkiismeretlen eljárásra, amellyel a beszterczei ortodox iroda a Zsidó Nemzeti Szövetség kezdeményezte szombatügyet, ezt a végtelenül fontos közügyet elgáncsolni szeretné. Kicsinyes klikk szellemben, fondorlatosan, hátmögötti ravaszkodásokkal akarja megkötni a Zsidó Nemzeti Szövetségnek a szombati munkaszünetre irányuló akcióját, azt a mozgalmat, amely elsősorban az ortodox érzelmü zsidóság érdekében indult, de az egész zsidóság javát szolgálja. Tudjuk, hogy siker esetén a szombaton szünetelő zsidó kereskedők és iparosok száma jelentékenyen megnövekednék, minthogy a cionista mozgalom egymagában is sok zsidót téritett meg a vallás számára, akik a nemzeti mozgalom hijján elvesztek volna. De az ortodox érzelmüeknek ez a mozgalom exisztenciába vágó ügyük is. Mert egy héten két napot, ünnepkor még többet is szünetelni, sok esetben gazdasági romlást eredményezhet.

Kézenfekvő, hogy a szombat ügyét gyorsan kell dülőre juttatni. A Zsidó Nemzeti Szövetség haladéktalanul hozzálátott, hogy a szombati munkaszünet ügyét olyan mederbe terelje, hogy abból minél előbb kormányrendelet jöjjön létre megfelelő szankciókkal. Az ortodox-iroda azonban nem pihen egy percig sem, mikor arról van szó, hogy zsidó közügynek ártson, jóllehet a beszterczei irodának határozata van, hogy általános zsidó érdekü ügyekben esetről-esetre az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséggel érintkezést fog keresni. Jellemző, hogy a zsidó tömegek mennyire eltávolodtak az irodától a tény, hogy a Szövetségnek a szombat-ügyben kibocsátott körlevelére hatvanhárom hitközség felelt. Mindegyik lelkesen csatlakozott a mozgalomhoz, elsősorban — és ez természetes — az ortodox hitközségek jórésze, közöttük a csatolt területek legtekintélyesebbjei: Kolozsvár, Nagyvárad, Máramarossziget, Temesvár, Nagybánya, Brassó, Szászrégen, Érmihályfalva, Szinérváralja, Szilágycseh, Beszterce, Arad, stb.

Az ortodok iroda képtelen ebbe belenyugodni. Augusztus 10-iki kelettel 236/921. szám alatt ujabb förmedvényt intéz a Szövetség akciója ellen, amit okulással ime itt közlünk forditásban:

„Mélyen tisztelt Elöljáróság! Amint ismeretes, a Zs. N. Sz. körlevélben fordult Erdély hitközségeihez, amelyben közli, hogy az egységes vasárnapi munkaszünet ellen, a kormánynál a szükséges lépéseket meg akarja tenni, a hitközségeket tehát felszólitja, hogy ebben az ügyben csatlakozzanak a Szövetséghez.

Avval a felszólitással kapcsolatosan az Uj Kelet — hogy az ortodox központi irodát a hitközségek előtt ferde szinben tüntesse fel, — általunk egy hitközségből kapott kérdésére adott válaszunkat tendenciósan és hamisan interpretálta, ami bennünket a következők közlésére késztet:

Fentemlitett ügyben megtettük a szükséges lépéseket és a közmunkaügyi miniszterhez átiratot intéztünk, amelyben az ort. zsidóság szempontjából, az általános vasárnapi munkaszünet óriási hátrányát mutattuk ki és felkértük, hogy a szombatot tartó zsidókat a vasárnapi munkaszünet kényszere alól — ugy anyagi, mint zsidó vallási érdekből — oldja fel. Gazdasági bizottságunkat is felhivtuk, hogy ebben a fontos ügyben tanácskozzunk és a további szükséges lépésekét megbeszéljük.

A Zsidó Nemzeti Szövetséget avval megbizni, hogy az ortodox hitközségek képviseletében, ebben az ügyben a kormánynál interveniáljon, — ugy tartjuk és ugy hisszük, hogy ebben velünk vannak az ort. hitközségek hivatott, józanul gondolkodó és igazán tórahü vezetői is — hátrányos, mert ez az ortodox zsidó elvekkel össze nem egyeztethető és az ortodox zsidóságra káros.

Különben arra hivjuk fel figyelmüket, hogy az Uj Kelet hireinek, nevezetesen azoknak, amelyek az ortodoxiát érintik, nem kell feltétlenül hitelt adni, mert az emlitett lap szemlátomást mindig alkalmat keres, hogy az ortodox zsidóságot, de különösen az ortodox rabbikat és azok központi irodáját hibáztassa és gyengitse.

Egyelőre sajnos, eszközök hiján vagyunk, hogy ezeket a hireket nyilvánosan megcáfoljuk és korri-

A „jiddisek“

Irta: **Szabó Imre**

A „jiddisek“, ahogy becézve hivtuk őket, elhagyták a várost, ahol néhány napig müvészetükön át zsidó melegséget, zsidó örömöket és tájdalmakat árasztottak egy szegényesen fölszerelt szinpadról a nagy melegben asztalok közé preselt nézőközönség felé. Nem lehet könnyen elfelejteni őket, mindegyikben különkülön van valami, ami átplántálódott a szivünkbe. Nem lehet elfelejteni az asszonyokat, Flaumnét, aki Reinhardt szinházában is első lehetne, a finom Stramernét, akinek esdő, varázsos hangja sokszor könyeket fakasztott és a bursikóz Rabinovitznét, kedves, ijedt nézésével, jószivü, széles humorával. És nem támad mosolyos napsütés a szivünkben, ha Streng fölényesen bánatos szatirájára gondolunk, nem rezzenünk össze, ha Brin nagyobb jeleneteire emlékezünk? Vagy Stramer mint idióta, Stein mint bolondos öreg és a fürge Klein mint ravasz szerzetes könnyen kitéphetők-e emlékezetünkből?

De azért mégsem lehet elhallgatni az élvezetes együttesnek azt a hibáját, hogy olyan darabokat játszottak, — amerikai és lengyel irodalmi konfekciót — ami nem tehetségesekre volt szabva, nem zsidó iró fantáziája és alakitó készsége szülte, hanem tantiém éhség és vállalkozó-kapzsiság. Ezek helyett adni kellett volna Mirele Efroszt, vagy Perec némely darabját, másfelől a szép komédiás-drámát, „Mit rejt a hegedü?“, vagy Solem Alejchem dramatizált irásait, vagy — ezt talán elsősorban — Ansky „Dibbuk“-ját. A szinészek megtalálták volna magukat bennük, a közönség pedig meglátta volna a zsidó drámát, amely az utolsó években bontakozott ki nagyszerü szárnyalást igérően.

Álljon itt néhány mondatban a Dibbuk ismertetése:

Szender Brinitzer és barátja, még egészen fiatalok, amikor a jesivát elhagyták, fogadalmat tettek, hogy elsőszülött gyermekeiket, ha az egyik fiu, a másik leány lenne, amikor annak ideje eljön, összeházasitják egymással.

Szender megházasodott, meggazdagodott és első gyermeke leány lett. A másik is feleséget vett, fia született és néhány év mulva szegényen meghalt. A fiu, Chonow fölnevelkedett, jesivára ment és eljutott a városba, ahol Szender Brinitzer lakott. A fiu zsidó szokás szerint a hét egyik napján a gazdag Brinitzernél kosztolt, akit a fiu látása megdöbbentett. Ráismert róla apjára; az igéret mardosni kezdte lelkiismeretét, de egy szót sem szólt, kabbalisztikus könyveket bujt, bünudatát misztikumba szerette volna elmeriteni. A leány és fiu megszerették egymást, ez nem kerülhette el az apa figyelmét, aki mielőtt bonyodalmak támadhattak volna, gazdag pártit keresett és talált gyermekének. És akkor az éhségtől, lelki gyötrelmektől megkinzott Chonow meghalt.

Brinitzer azt hitte, ez a haláleset minden bajtól megszabaditja, pedig ezek csak most kezdődtek.

Elkövetkezett a lakodalom napja. Keleti zsidók szokása szerint estefelé a leány kiment a temetőbe, anyja sirjára imádkozni, de a halottaiban is szeretett Chonow sirját is meglátogatta. És akkor a fiu lelke mint kisértő szellem — „dibbuk“ — beleszállott a leányba, aki félrebeszélt, lázas, eszelős dolgokat mondott, a kétségbeesett apa sietett a caddikhoz, hogy kergetné ki leányából a nyugtalanitó szellemet, de ezt csak a Stadt-Rav, a városi pap jelenlétében, a dibbukkal való tárgyalás után lehetett volna megcselekedni. Brinitzer kéri a miropoli caddikot, hogy egyedül és főleg gyorsan üzné ki a dibbukot.

— Nem megyek, nem megyek, — beszélt a leányból a siri szellem — még születésem előtt neki szántak, itt maradok a lelkében. A Talmud szerint is jussom van hozzá.

El kellett hivatni mégis a város papját és a dajanok közül is néhányat; az esetből — din Tora — rendes pör lett.

— Hagyd el a leány lelkét! — parancsolt rá a caddik.

A leány apja felé fordult és a „dibbuk“ belőle ezeket felelte:

— Tudtad, hogy barátod fia, hogy leányod jegyese voltam. Ugy-e tudtad?

— Honnan is tudhattam volna?

— Onnan, hogy meg sem merted kérdezni, ki fia vagyok, milyen városból vetődtem hozzátok a jesivára. De te erre azt felelted,

gáljuk. Reméljük, hogy Isten segitségével, elleneseink igyekezete, — hogy az ortodox hitközségekben békétlenséget és zavarokat támasszanak, — eredménytelen marad.

Tisztelettel:

Slomo Zalmen Ulmann elnök s. k."

Ez a levél nyilvánvaló beismerése az eddigi lelkiismeretlen huza-vonának, okvetetlenkedésnek. Álszenteskedéssel és ravaszul beismeri, hogy a fontos ügybe külön akciót inditott, amikor a Szövetség már annak rendje és módja szerint minden előkészületet megtett és már csatlakozásra birta az ortodox hitközségek legtekintélyesebbjeit.

Az irodának az Uj Kelettel szemben való állásfoglalásáról nem vesztegetünk sok szót. Aki figyelemmel kisérte lapunkat, láthatta, hogy hiradásunkban mennyire megbizhatók vagyunk és az ortodox érzelmü zsidóságot minden vonatkozásában mennyi szeretettel kezeljük. Ez zsidó laptól magától értetődik, de ezuttal ki kellett emelni, hogy megmondhassuk: a zsidó tömegekért harcolunk, de azok ellen, akik kicsinyes pártszempontoknak feláldozzák a közügyeket.

— **Amerikai cionisták Northcliffenél.** *Londonból* jelentik: Newyorkból érkezett jelentések szerint lord Northcliffe mostanában fogadta az amerikai cionisták nagyobb küldöttségét, amely az amerikai zsidók nevében megköszönte az angol ujságvezér tulajdonában lévő lapok jóindulatát a Palesztina-ügy iránt. Megemlékeztek azokról a cikkekről, amelyek a „Times"-ben jelentek meg és alaposságukkal feltünést keltettek mindenütt a világon, ahol ezt a lapot olvassák. Northcliffe hosszasan válaszolt és kifejtette, hogy e cikkek nem propagandisztikus célokból jelentek meg, hanem mert Angliának és a nemzetiségi ügynek fontos érdeke, hogy Palesztina otthont nyujtson a zsidó tömegek számára.

— **Lengyel cionisták a párisi zsidó delegációhoz.** *Párisból* jelentik: A lengyel cionisták Lodzban megtartott konferenciája többek között határozati javaslatot fogadott el, amelyben a béketárgyalásokon müködő zsidó komiteet, amely most is működik, a világ egész zsidósága egyedüli képviseletéül ismeri el. Hálával és mély elismeréssel adózik a komiteenek a zsidóság nemzeti jogai megvédéséért és ama reményének ad kifejezést, hogy a bizottság a népszövetségnél és a különböző kormányoknál továbbra is interveniálni fog, ha arra szükség lesz.

Goga Octávián a kamara feloszlatásáról

Maniu tanácskozásai — Az erdélyi felekezeti iskolák államsegélye a minisztertanácson

— Az Uj Kelet tudósitójától —

Bukarest, augusztus 15. Az ellenzék, hogy a kormány helyzetét sulyosabbá tegye, annakidején elhatározta, hogy a parlament ülésein nem vesz részt. A kamara elnöksége nyilvántartotta a hiányzó képviselőket, hogy a házszabályokban előirt igazolatlan távolmaradás címén mandátumoktól megfossza őket. A liberálisok egy része lemondott mandátumáról s a párt elhatározta, hogy az időközi választásokon nem vesz részt. Az erdélyi nemzeti párt azonban, bár az ellenzék akcióját magáévá tette, az időközi választásokon mégis jelölteket állitott. Legközelebb a megüresedett tulceai és krasznai mandátumok betöltésére kerül sor. Az erdélyi nemzeti párt egyik jelöltje Lepadatu.

Goga cáfolja a kamara feloszlatását

A pártok között az ellentétek annyira kiéleződtek, hogy az utóbbi időben a kamara feloszlatásáról is szó esett. A kormány hivatalos lapja, az Indreptarea beszélgetést folytatott erről Goga Octavián müvészeti miniszterrel. A beszélgetés során a miniszter kijelentette, hogy a parlament feloszlatásáról szóló hirek valótlanok. A feloszlatásra — mondotta a miniszter — különben sincs semmi ok. A hireket azok terjesztik, akik a parlament mai összetételével nincsenek megelégedve és egy esetleges uj választástól remélik számbeli erejük megnövekedését. Másszóval a liberálisok, akik mindenáron hatalomra akarnak jutni és erre a célra minden eszközt kihasználnak. A kormány helyzete — fejezte be a nyilatkozatot Goga — szilárd és ősszel a parlament megnyitása alkalmával kettőzött erővel veszi fel a harcot, hogy a tervbe vett nagyfontosságu reformokat megvalósithassa.

Az erdélyi nemzetipárt és a liberális párt fuziójáról már nem beszélnek bukaresti politikai körökben. Az ellenzék egyes pártjai között azonban még mindig folynak tárgyalások, amelyeknek célja, ha nem is az egyesülés, de egy erősebb ellenzéki blokk megteremtése. Maniu Gyula, az erdélyi nemzeti párt elnöke, aki jelenleg Dobrudzsában tartózkodik, ismételten tanácskozott dr. Lupuval. A tanácskozások tartalmáról nem informálták a nyilvánosságot, mégis ugy tudják, hogy ezek több eredménnyel kecsegtetnek Maniunak a liberálisokkal folytatott tanácskozásainál.

Magyar-román határ megállapitó bizottság

Románia és Magyarország között a határ végleges megállapitására Bukarestbe érkezik a szövetségközi katonai misszió. A misszió tagjai Munnier tábornok, Roussell alezredes, Paulett, De Orndy és Sano őrnagy. A bizottság a Pallas Athénében fog megszállni. Fogadásukra a pályaudvaron a külügyminisztériumnak egy magasrangu hivatalnoka fog megjelenni.

Argetoianu a miniszterelnök helyettese

A Sinajában tartott legutolsó minisztertanácson több gazdasági kérdés megtárgyalása után az erdélyi felekezeti iskolák államsegélye is szóbakerült. Az államsegély felosztásának módozatait a péntéki minisztertanács fogja végleges megállapitani. Elhatározták továbbá, hogy az Averescut helyettesitő Take Jonescu helyett, aki szombaton Vichybe utazik, a kormányelnöki teendőket a kormány legidősebb tagja Argetoianu belügyminiszter fogja ellátni.

Az olasz külügyminiszter Jugoszlávia albániai törekvései ellen

Róma, aug. 11. Della Torretta külügyminiszter a szenátusban az albán kérdéssel kapcsolatban hosszabb expozét tartott.

— Mi — ugymond — respektáljuk Albániának függetlenségére vonatkozó törekvéseit. Tanujelét adtuk ennek akkor is, amikor csapatainkat visszavontuk az albán területről. De nem hunyhatunk szemet azoknak a machinációknak, melyek Albániát egy másik állam kezére akarják játszani. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy Olaszország mindig résen lesz és amikor érdeke megkivánja, mindent el fog követni azok megvédésére.

Az angol alsóház elfogadta a munkás-törvényt

London, aug. 11. (Damian.) Az angol alsóház elfogadta a munka szabályozására vonatkozó törvényjavaslatot, amely magában foglalja a munkaidőt, a munkás követelésének maximumát és a sztrájkjogot.

---

hogy ez nem tárgyi bizonyiték. Igazad lehet, mégsem tagadhatod, hogy én és leányod egymásba szerelmesek lettünk és szerelmünk látod, a halált is túlélte. Mert ezt te és apám igy határoztátok el, azonfelül az égiek is negyven nappal az ember születése előtt megállapitják, ki kinek lesz a párja.

Most már a város rabbija közbeszólt:

— A Talmud szerint olyan ügyletek, amelyeknek tárgya nincs a világon, érvénytelenek. A dibbuknak semmi joga, hogy a leányhoz ragaszkodjon.

És akkor megszólal a dibbuk apja odaidézett szelleme, aki ugy érvelt, hogy az égiek *ezt* az ügyletet mégis helybenhagyták, különben a szerencsétlen fiu lelke nem nyugtalankodott volna.

A besz-din végül ugy határozott, hogy a dibbuknak el kell hagynia a menyasszonyt. A rebbe elővesszi a nagy sófárt, belefuj, a falak is megrázkódnak és a szerelmes nyugtalan lelke kirepül a leányból. De nem távozik tőle, állandóan mellette tartózkodik és az esküvő előtt, amikor egyedül maradt egy régi cselédjükkel és a cseléd elalszik, a dibbuk ismét hatalmába veszi a leányt, aki meghal. A dráma ezzel záródik.

Az első misztikus zsidó dráma ez, amely Bialik héber forditásában a moszkvai Habama szinpadán került először a publikum elé. Három felvonása van; fölépitésében és jelenetezésében egyaránt müvészi munka.

Ezt kellett volna adniok, vagy Nomberg, vagy Pinsky, vagy Weiter egy-egy müvét.

Nem lehet azért túlságosan neheztelni rájuk, hiszen rossz darabokban is jók voltak, sokszor müvészek. Három elsőrangu szinésztük volt: Flaumné, Brin és Streng. Pályájukról talán nem lesz érdektelen egy-két följegyzést olvasni.

Flaumné Bialystockból származik és először Lodzban tünt föl a Scala-Szinházban. később Charkowban Lepowsky kitünő társulatanál müködött, majd Vilnában a Mendele Mocher Szforim után nevezett „Mendele-Theater" együttesében lépett föl. Neve már az egész zsidó szinészvilágban ismeretes lett, nagy karrier előtt állott, amikor a vilnai progrom elől az egész trupnak menekülnie kellett.

Schalom Brin tiz éve müködik különböző zsidó szinpadokon. Pályáját Varsóban kezdte Arenstein Márk hires rendezőnél, később Odeszszába szerződött el, a Teatro Ludowába, ahol a „Vilnai legenda" cimü darabban aratta első szinpadi sikereit. A dráma a négyszáz évvel azelőtt élt Joel David csodakántor esetét dolgozza föl. Joel Davidot Vilna község tizennégy éves korában kántornak szerződtette, noha ősi szokás szerint a kántornak legalább ötven évesnek kellett lennie, olyannak, akiben letompult már a hiuság és megalázkodással járul isten szine elé. Joel hangja azonban minden szokást és hagyományt elfelejtetett. Elnézték azt is, hogy a hires lengyel zeneszerzővel Manyuskával jó barátságban élt, néha tanult és gyakorolt. Csak arra kötelezték, hogy nősüljön meg. Nehány év mulva Joel David Varsóba utazott, ott találkozott Manyuska leányával. Gyermekkori szerelme fölébredt és a meghivásnak, hogy együtt lépjenek föl egy hangversenyen, meggondolatlanul eleget tett. Efölött a község már nem hunyhatott szemet. Joel, apja és felesége szemeláttára kettétörni hegedüjét és öngyilkos lesz.

A darabot a varsói császári szinházban is adták nagy sikerrel, de igazi sikert akkor ért el, amikor Brin zsidó szinpadon játszotta a főszerepet. 1917-ben már a chersoni zsidó szinház főrendezője volt egy évvel később a Mendele Szinház együttesével müvészi körutra indult és a dramatizált Fiskében a cimszerepet játszotta. Poltawában és Kiewben is müködött, innen a pogromok elől Törökországba menekült feleségével, Zima Bertolddal, a hires tragikával, mig a konstantinápolyi „Teatra Heleumit Hajhudit"-ben ujra föl nem lépett. A társaságot Londonba hivták, utnak is indultak, de a himlőjárvány miatt félbe kellett hagyni a nagy kirándulást. Bécsben rekedtek, ahol Brin felesége meghalt. A müvész a Stefaniában müködő jiddis trupphoz szegődött, amelynek Streng a direktora.

Streng harmincnégy éve müveli a zsidó szinészetet, amelynek legjobbjai közé tartozik. Amerikában és Londonban is járt, mindenfelé derüt és lelki örömöket hintve el ragyogó játékával. A legjobb élő komikusok egyike.

Nem lehet őket könnyen elfelejteni.

Erdélyi zsidók faluja Palesztinában

A Zsidó Nemzeti Alap engedi át a földet — A karlsbadi kongresszuson történik a megállapodás

— Az Uj Kelet tudósitójától —

A Zsidó Nemzeti Alap szervezeti szabályai ugy intézkednek, hogy a mindenkori cionista világkongresszusok alkalmával, ugyanarra a helyre és időre, amikor a cionista világkongresszus tanácskozik, a Zsidó Nemzeti Alap világkongresszusát is hivják össze. A szeptember elején Karlsbadban összeülő tizenkettedik cionista világkongresszussal egyidőben tanácskozásra gyülnek a földkerekség minden országából, a Zsidó Nemzeti Alap megbizottai is, hogy az eddigi eredményekről beszámoljanak és megállapitsák a jövendő idők munkaprogramját. A Nemzeti Alapnak karlsbadi tanácskozása ez alkalommal rendkivüli módon fényesnek és impozánsnak igérkezik, olyannyira, hogy előreláthatóan egyik nevezetessége lesz a tizenkettedik világkongresszusnak.

Ennek egyik oka az, hogy maga a világkongresszus is, olyan hatalmas külső keretek között fog bemutatkozni, amihez foghatót nem csak a zsidóság, de az európai kulturnemzetek sem igen tudnak felmutatni.

Hozzávetőleges számitások szerint 35—40.000 fényi zsidóság fog egybegyülni Karlsbadban, hogy a galut utolsó cionista világkongresszusán, legalább mint vendég részt vehessen.

A világkongresszusnak ez a hatalmas megnyilvánulása természetesen kihatással lesz a Zsidó Nemzeti Alap konferenciájára is. De más körülmények is érthetővé teszik a Nemzeti Alap konferenciájának előreláthatóan nagy fényét.

Ebben az évben ünnepli ugyanis a Zsidó Nemzeti Alap, fönnállásának és működésének huszadik évfordulóját.

Ezt az alkalmat a világkongresszusra egybegyült egész zsidóság meg fogja ragadni, hogy a zsidó államalapitás egyik legfontosabb szerve és uttörője, a Zsidó Nemzeti Alap iránt, szeretetét és elismerését kifejezze.

Erdély zsidóságának fokozott oka lesz majd ebben az ünneplésben részt venni, minthogy épen ebben az évben nyilott alkalom arra, hogy a telepitések (achuza) ügyében teljes eredménnyel kecsegtető összeköttetésbe léptünk a Zsidó Nemzeti Alap vezetőségével.

Lapunk olvasói előtt tudott dolog, hogy Kolozsvárott megalakult az első erdélyi achuza csoport és megalakulása után azonnal érintkezésbe lépett a Nemzeti Alap vezetőségével, a csoport tagjainak örökbérbe átengedendő földek ügyében. Lapunk munkatársa fölkereste ez ügyben a csoport vezetőjét, Paneth Hermann földbirtokost, azi a tárgyalások lefolytatása céljából az év elején szemelyesen utazott Palesztinába. Megtudakoltuk tőlé az achuza-ugy jelenlegi állását. Paneth elvtárs a következő felvilagositasokat volt szives rendelkezésünkre bocsatani:

— Az achuza-csoportot háromszáz tagra illetve családra tervezzük, ugy, hogy egy egészen komplett erdélyi zsidó falut fogunk alapitani. Az uj zsidó államra ez fölöttébb fontos, minthogy csoportunk tagjai mind szakképzett gazdák és meg van a tudásunk és akaratunk ahoz, hogy Palesztinában felállitsuk az első igazi mintagazdaságot.

Minden achuza-tag részére száz dunam földet kivánunk örökbérletbe,

ami a mi mértékünk szerint 14 holdnak felel meg. Eddig száz achuza-tag jelentkezett, de amint a végleges megallapodást megkötjük a Nemzeti Alap vezetőségével, hamarosan együtt lesz a háromszáz tag, akik összesen 30 000 dunam, vagyis 4.200 hold földet fognak örökbérletbe venni.

— Eddig a szervezkedést nem forsziroztuk, sőt, lehetőleg halogattuk, épen azért, mert meg akartuk várni, mig a Nemzeti Alappal a végleges megállapodást megkötjük.

— Van remény arra, hogy a Nemzeti Alap vezetősége hozzájárul az erdélyi achuza kivánságaihoz? — kérdezte munkatársunk.

— Erre minden remény megvan, — válaszolt Paneth elvtárs. — A kongresszusra való tekintettel épen néhány hét előtt részletes memorandumot nyujtottunk be a Nemzeti Alap vezetőségéhez és Karlsbadban személyesen is meg fogják tárgyalni a részleteket.

— Ki fogja a tárgyalásokat lefolytatni? — kérdezte munkatársunk.

— Én magam megyek el, — mondotta Paneth elvtárs. — Biztos vagyok benne, hogy kivánságainkat mindenben honorálni fogják, annál is inkább, mert palesztinai utam alkalmával elvben már előre is megállapodtunk a Nemzeti Alap vezetőségével. Hiszem, hogy a világkongresszusról kész megállapodással fogok visszatérni és teljes erővel megkezdhetjük az első erdélyi achuza-falu megszervezését és a letelepitést.

Az amerikai-magyar „különbéke"

Andrássy hozzákapcsolódik a kurzushoz

— Az Uj Kelet tudósitójától —

A magyar belpolitikai életben és elsősorban a nemzetgyülésen lefolyt legutóbbi események a pártokra sem maradtak hatás nélkül. *Andrássy* Gyula azzal, hogy az utolsó pillanatban leszerelte pártjának akcióját, amely *Frónay* sulyos megbüntetését követelte és ezzel a fenyegető kormányválságot elhárította, teljesen izolálta *Rokovszky* Istvánt és a köréje csoportosuló képviselőket. A jutalom nem maradt el. A most fölszabaduló területekre kinevezendő kormánybiztosok közül négyen-öten a keresztény nemzeti pártból fognak kikerülni. Az elháritott kormányválság örömére és hogy Andrássyékat minnél inkább hozzákapcsolja a mai kurzushoz, *Horthy* Gödöllőn nagy lakomát rendezett, amelyre meghivta a nemzetgyülés kormánypárti tagjait is. A lakomán *Bánffy* külügyminiszter tudomására hozta Andrássy Gyulának, hogy a magyar kormány a legszélesebbkörü intézkedéseket fogja megtenni a felszabaduló területek rendjének, személyi és vagyonbiztonságának fentartására és a kereszténypárti kormánybiztosokat ennek a rendeletnek a pontos végrehajtásának ellenőrzésére nevezik ki.

A kormány közben tovább folytatja azt a játékot, amellyel a kurzus már két éve téveszti meg a magyar népet. Az északamerikai Egyesült-Államok tudvalévőleg elvált európai szövetségeseitől és igy önállóan iktatta törvénybe a Magyarországgal kötött békeszerződést. Ezt az egyszerü és önmagától érthető tényt az Unió kormánya közölte a magyar külügyminiszterrel. Természetes, hogy a magyar kormány ezt az alkalmat is felhasználta arra, hogy az amerikai kormány átiratát a maga nagy diplomáciai győzelmének állitsa be. Az átirat tárgyalását a nemzetgyülés napirendjére tüzte és ravaszul belekeverte a kérdésbe a „különbéke" szót.

A budapesti kurzus-lapok szélesen kitapossák ezt a hazug viszonyt és ugy állitják be, mint a Bethlenkormány nagy sikerét. A nemzetgyülésen szinpadi jeleneteket rendeztek, a külügyminiszter nagyképü frázisokban méltatta az Uniónak szerinte óriási horderejü elhatározását, amelyet külön békét köt Magyarországgal és azt a következtetést, hogy a trianoni béke reviziója sem fog sokáig késni. Az egyik képviselő a magyar nemzet hálajáról beszélt, amellyel az amerikai Egyesült-Államoknak tartozik. A budapesti amerikai követ is megjelent a diplomaták páholyában, a nemzetgyülés éljenzett, a külügyminiszter szónokolt, tárgyaltak, az összes pártok szónokai külön ünnepelték és méltatták az egész jelentéktelen eseményt.

Egy éve — napilap

Ma egy éve, forró augusztusnak szürke tizenhetedik napján inditottuk utnak az Uj Kelet napilap első számát. A kis hetilapból Erdély legnagyobb napilapja lett. Egy merész álom érett valósággá, megjelent az első magyarnyelvü zsidó napilap. Mikor 1918. december közepén elinditottuk küzdelmes utjára kis hatoldalas hetilapunkat és az erdélyi zsidó házak ajtaján bekopogtatott az uj jövevény, a furcsa, héberes felirásu „Uj Kelet", az emberek csodálkozó szemmel fogadtak bennünket és ugy néztek ránk, mint valami távoli, exotikus jelenségre. Uj volt, szinte forradalmi a gondolat, amelyet hirdettünk és még ujabb, még szokatlanabb volt a hangunk. Nem jósoltak hosszu életet nekünk és bizonyos elnéző szánalommal figyelték erőlködésünket. De mi nem vettük, nem akartuk észrevenni sem a szánalmat, sem a gunyt. Egy merész álom láza égett bennünk s már akkor, kis hetilapunk első szárnycsapásaiban ott vajudott a zsidó, a cionista napilap gondolata. És hogy meglett a napilap, mozgalmunknak ez a hatalmas instrumentuma, főként azért lett meg, mert egy pillanatig sem kételkedtünk benne, hogy meglesz.

Ugy mentünk előre célunk felé, mint az álomjárók, megingathatlan bizakodással és hittel. Tudtuk, történelmi hivatás a mi utunk, láncszemei vagyunk az egész zsidó népet átfogó megmozdulásnak és nem is mi megyünk, az idők, az események visznek, rohannak velünk. Mert bennünket már várt az erdélyi zsidóság és megtárta előttünk lelkét, ahogy a virág bontja szét szirmait a megtermékenyitő méhek nek. Uj és szokatlan volt a gondolat, a hang és mégis, mikor halloták, amikor meghallották, ugy érezték, mintha saját lelkük viszhangja volna. Mert bennünk él, kétezer év óta él bennünk a megváltás gondolata, csak szunyadott, csak álmodott, csak fel kellett ébreszteni. Erdélyben az Uj Kelet volt az ébresztő.

Alig pár hónap telt el, a vivódás, a lázas küzdelem hónapjai s amikor körültekintettünk, egy hatalmas tábort láttunk az Uj Kelet körül. És akkor láttuk azt is, hogy ez a tábor tulnőtt bennünket, szük, szegényes kereteinket, hogy ennek a tábornak fórum kell, méltó fórum, ahól messzehallhatóan mondhatja el kivánságait, céljait, akaratát. A mi hangunk már gyönge volt, a hetilap lassu tempója nem birta követni a mozgalom gyors ütemét.

Alig másféléves fenállás után napilappá nőtt az Uj Kelet. Ma egy éve. Egy uj élet, egy uj küzdelem vette kezdetét. Mint mikor férfivá serdül az ifju s hirtelen rátörnek az élet komoly gondjai és megnyilik előtte a felelősség sulyos kapuja, az Uj Kelet utja is kiszélesedett és meredekebb, veszedelmekkel teljesebb lett. A követelmények, melyeket tábora támasztott, megnőttek, megsokszorozódtak. A feladatok szétágaztak, meglombosodtak, ahogy egy nép szükségletei, bajai, kivánságai ágaznak ezerfelé. Ezer szemmel kellett figyelnünk, ezer füllel kellett hallgatóznunk, hogy meglássunk, meghalljunk mindent, mi kell, mi fáj az erdélyi zsidóságnak. És ezer torokkal kellett kiáltanunk, hogy meghallja mindenki, mit akarunk. Fórum lettünk, fóruma az erdélyi zsidóságnak, politikai szószéke, ahonnan messzehallhatóan hirdeti, követeli a maga jogait, igazságát.

Küzdelmes első esztendőnk határán megállunk egy pillanatra, magunk körül tekintünk. És ujjongó öröm tört fel bennünk: nem, nem volt hiábavaló a küzdelmek elmult esztendeje. Nem volt hiába a magvetés munkája. Egy uj zsidóság van felnövekvőben, egy uj zsidó szellem van feltámadóban s ebben része van a mi magvetésünknek is.

Kezdik más szemmel nézni a zsidóságot, kezdik meglátni, nemcsak hibáinkat, de erényeinket is s ebben része van a mi küzdelmünknek. S ha van nak még zsidók, akik szembenállnak velünk, biztat a tudat: egy évvel ezelőtt sokkal többen voltak. És biztat a remény: egy esztendő mulva sokkal kevesebben lesznek. De mindenekfölött: nekünk testvérünk minden zsidó és azokért is szólunk, azokért is küzdünk, akik szembenállnak velünk. Mi tudjuk, hogy

előbb-utóbb eljönnek hozzánk. Mert a mi utunk, az ő utjok is: kálváriás zsidó ut. Eltévedhetnek egyen, tizen, százan más, idegen utakra, de a természet, a történelem visszaparancsolja őket. Hogy az erdélyi zsidóság nagy tömegeiben utat tört magának ez a megismerés, ebben része va a mi igazságot hirdető szavunknak is. Büszke elégtétele egyéves küzdelmünknek, hogy megláthattuk, hogy megérhettük ezt.

m. e.

Lemondott a lakáshivatal főnöke

A lemondás okai — Szeptember ötig szünetel a lakáshivatal

— Az Uj Kelet munkatársától —

A lakáshivatal ismét belekerült az érdeklődés központjába. Dr. Dandea Emil megvált a hivatal vezetésétől s a belügyi államtitkárság dr. Babes Tituszt nevezte ki helyettesül aug. végéig. Ezzel a vajudó személyi kérdés is el lett volna intézve. Babes dr. hozzá akart látni programjának megvalósításához, de csakhamar be kellett látnia, hogy amit elődei rosszul csináltak, azt ő egymaga, rövid idő alatt helyre nem hozhatja. Közben egészségi állapota is megrongálódott. Mindezek hatása alatt dr. Babes tegnap délután beadta a lemondását. Lemondásáról Babes dr. a következőket mondotta:

— A lakáshivatal fejlődése már kezdettől fogva egészségtelen volt. Eddigi főnökének más elfoglaltsága is volt és igy nem vezethették lelkiismeretesen a lakáshivatalt. A minden felügyelet nélkül maradt alantas tisztviselők járatlanok voltak az ügykezelésben. Az állapotok elvadulásával a közönség megszokta, hogy a hivatal megkerülésével magasabb fórumon intézzék el ügyeiket. Azonkivül nem állottak rendelkezésemre a megfelelő eszközök, hogy programomat megvalósitsam. Rengeteg akadállyal, nehézséggel kellene megküzdenem, de az egészségi állapotom nem birja az ilyen munkát. Lemondtam. Szeptember ötödikéig amugyis szünetel a lakáshivatal müködése, addig van idő uj főnök után nézni, mert ha Tanasescu államtitkár ur nem is fogadja el a lemondásomat, nem vagyok hajlandó a hivatalt tovább vezetni.

A szatmármegyei tisztviselők panaszai

— Az Uj Kelet tudósitójától —

Természetszerü, hogy a perifériákon, ahova a központi adminisztráció intézkedései csak későn és nehezebben jutnak el, gyakrabban történnek anomáliák, amelyek panaszra adnak okot. Igy például Szatmármegye tisztviselőit is sulyos sérelem érte a legutóbbi fizetés folyósításánál. A hivatalos lap egyik ideí száma közölte a kormány amaz intézkedését, hogy a megyei tisztviselők fizetését folyó év április elsejétől felemeli, ezzel szemben azonban ettől a naptól megszünteti a családi pótlék és a háborus segély kiutalását.

Az uj fizetést még nem utalták ki s igy a tisztviselők április elseje után is felvették a beszüntetett pótlékokat, mert a törzsfizetés még éhenhalásra is alig elég. Augusztus elsején kellemetlen meglepetés érte a tisztviselőket. Az állampénztár — valószinüleg felsőbb rendelkezésre — az április, május, junius és julius hónapban felvett háborus pótlékokat minden egyes tisztviselőtől egyszerre levonta a régi, minimális törzsfizetésből.

Fokozta a meglepetést az a körülmény is, hogy mig eddig a tisztviselők járásonként az illetékes adóhivatalnál kapták meg a fizetésüket, ujabb intézkedés folytán, most csakis a megye székhelyén, Nagykárolyban levő központi állampénztárnál vehetik fel, aminek az a következménye, hogy az odavaló utazás költségei szintén felemésztették a fizetés egy részét.

Másik nagy sérelme a tisztviselői karnak, valamint a vasutasoknak is, a kedvezményes áru menetjegyek bevonása. Az arcképes igazolványokat juniusban vonták be, hogy rövidesen ujakat fog a CFR. kibocsátani. Az uj igazolványok még nem jöttek meg, az egy utazásra (tour-retour) érvényes igazolványok kiadását szintén betiltották, ugy, hogy az összes kedvezményes jegyre jogosultak, állami, megyei tisztviselők és vasutasok egyaránt egész jegyet kénytelenek váltani.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Mesélek nektek

A világ egyik fele árnyékban volt, a másikban folttalan világosság naposodott. Irtatlan rengeteg választotta el a két világot és száz esztendő is elmult, mig hirt kaptak egymás felől.

A világnak abban a felében, a mely az árnyék alatt sátorozott, az Erő uralkodott vagy négyezer éven keresztül és leigázott és megcsufolt embermilliók hevertek tornymagas vastrónusa előtt. Mikor már minden népet meggyalázott, rengeteg jogarával rádobbantott a vastrónusra és igy szólt:

— Az egész világot akarom. Nekem kevés a félvilág.

A Hazugság leborult az Erő előtt és a következő beszéddel ámitotta a királyt:

— Akaratod, uram, világakarat, mert te benned a világ lelke él. Menj a kivánságod után, a világ kivánsága az. Én mondom ezt, a fődminiszter.

Az Erő vasba öltözött és megindult, hogy hatalma alá tiporja a világot. A Hazugság száz dandárral kisérte, az Irigység kétszázzal, a Tudatlanság, a Babona, az Önzés még többel.

Tíz országot gázoltak le, amig a határhoz értek. A felhőkig érő hegy mereszkedett előttük, amelynek csucsán szelid derengés reszketett.

— Ott kezdődik a másik világ, amelyet gyülölök — szólt az Erő és fölfelé nyomult.

A Hazugság ijedten visszarántotta:

— Erre uram, ne menj. A derengésben látsz-e valami jelenséget.

— Valami asszonyfélét látok.

— Asszonyféle, igaz, Irgalomnak hivják. Barbár név, a nyers csengése zsidó eredetre vall. Hát őrizkedjél tőle, uram, mert olyan bestia az, hogy párja nincsen. Csak egyszer beszélj vele és véged van. Előbb meglágyit, aztán széttépi a szivedet. Őrizkedjél tőle, uram és inkább kerüld meg ezt a hegyet, semhogy a karjaiba fussál.

Az Erő megkerülte a hegyet és ugy ért a sikságra. Itt egy folyó állta utját, amelyen gyönge hidpalló vezetett a tulsó partra. A hid előtt egy szelidképü asszony kuporgott.

— Félre — rivallt rá az Erő.

Az asszony félreállt.

Az Erő rálépett a hidra, amely recsegni kezdett és megingott.

— Uram — szólitotta meg az asszony — igy, ahogy vagy, rá ne lépj erre a hidlásra, mert sulyod alatt leroskad. Vesd le magadról ezt a sok vasholmit, aztán ráléphetsz.

— Ne hallgass rá uram — szólt a Hazugság. — A páncélodra vásik a foga ennek a koldusasszonynak, azért javasolja, hogy levessed.

Aztán dühösen az asszony felé fordult:

— Hát ki vagy te, hogy tanácsot mersz adni a világ urának?

— A népem lelke vagyok és Szerénységnek hivnak.

Az Erő és a dandárai nevettek, aztán nekivágtattak a hidnak és büszkén megindultak, hogy átdübörögjenek rajta. Már csaknem a partnál voltak, mikor a hid megroppant, kettétört és az Erő nagy zuhanással a folyóba zuhant. A dandárai utána zuhantak. Az örvény elsodorta őket, csak az Erő mászott ki nagy kinnal a tulsó partra és csontjuktörötten vánszorgott utána a Hazugság, az Irigység, a Tudatlanság, a Babona és az Önzés.

Az Erő nem sajnálta a katonáit, mert azt hitte, hogy egymaga is elég hatalmas ahhoz, hogy meghóditsa a világot. Hát bátran továbbrobogott. Világos virradatkor elérték a fővárost. Az Erő megdöngeite a kaput, de az nem nyilt ki. Nagysokára megjelent a várfokon a kapuőr és lekiáltott:

— Kik vagytok és mit akartok?

— Én az Erő vagyok és azért jöttem, hogy ezt a várost meghóditsam. Nyisd ki a kaput, vagy bedöntöm.

— Becsesztelek, ha az vagy, aminek mondod magad. Hát tégy próbát róla. Amott van a kút, mi a törvény kutjának hivjuk. Abban kell megtisztulni annak, aki ide belépni akar. Kő takarja, láthatod, de megemelheted, ha az vagy akinek mondod magad.

Az Erő a kuthoz ment, hogy a követ, amely takarta, legörgesse. Amint oda ér, látja, hogy egy kicsike kis ember ül a kövön és barátságosan feléje bólogat.

— Lódulj — rivalt rá az Erő — és ne lábatlankodj itt.

A kis emberke meg se mozdult.

Az Erő kinyujtotta rettentő karjait, hogy félrelökje. A kis törpe csak ült a helyén, mintha odacövekelték volna. Az Erő dühösen átnyalábolja és ugy akarja helyéről kiemelni.

— Ne erőlködj — mosolygott a kis ember — engem ugy se mozditasz ki a helyemből. Én az Igazság vagyok.

— De hát mi adja neked ezt az iszonytató nagy erőt, amellyel nem birok.

— A törvény, amely alattam van.

Az Erő megszégyenülten elfordult és fáradtan visszaballagott. Az egész uton pedig szidta a Hazugságot, hogy ezt a rettentő kudarcot neki köszönheti.

— Nem én állitottalak meg — védekezett a Hazugság — hanem az Irgalom, a Szerénység és az Igazság. Miattok pedig ne engem szidjál, mert nem én neveltem ki őket a világ lelkéből.

— Hát ki? — dühöngött az Erő.

— Biztosan nem tudom. De azt mesélik, valami nép, amely hazátlanul él a világosság népei között.

És az Erő ezentul már senkit sem gyülölt, csak azt a népet, mely az Irgalmat, a Szerénységet és az Igazságot nevelte ki a világ lelkéből és mégis hazátlanul él a világosság népei között.

u. p.

— **A király kibékült öccsével.** Az „Adeverul" jelentése szerint a király kibékült testvéröccsével, Hohenzollern Vilmos herceggel, aki tudvalevőleg nem azonos az excsászárral. A testvérek 1914. óta nem látták egymást. Valószinü, hogy legközelebb külföldön fognak találkozni. (Damian).

— **A népszövetség és a zsidók.** *Varsóból* jelentik: Stanislaw *Neumann*, a népszövetség tagja Lengyelországban tett látogatása alkalmával a „Kurjer Lwowsky" munkatársa előtt ugy nyilatkozott, hogy a népszövetség titkársága a lengyel kormány intervenciója folytán elhatározta, hogy a zsidó szervezeteknek a népszövetséghez intézett panaszait, azok benyujtásától számitott két hónapon belül a népszövetség tagjai között fogja köröztetni, hogy a lengyel kormánynak alkalma legyen a panaszokról nyilatkozni. A népszövetség tagjai a zsidók panaszait és a lengyel kormány válaszát egyidejüleg kapják meg.

— **A polgármester Kolozsváron.** Dr. Pop Julián polgármester nyolc heti szabadságáról visszaérkezett Kolozsvárra és hivatalát augusztus huszadikán ujból átveszi.

— **Dr. Cslenov sirkőleleplezése.** *Londonból* jelentik: A napokban leplezték le a néhány év előtt elhunyt kiváló cionista vezérnek, dr. Cslenov professzornak a siremlékét. Az ünnepélyes leleplezésen megjelentek Achad Haam, dr. Weizmann, Szokolow, dr. Lichtheim, Rosow, Idelsohn, Ruttenberg mérnök és még számos cionista személyiség. A sirnál dr. Daches, Szokolow és Rosow mondott beszédeket.

— **Chalucok Jaffában.** *Jeruzsálemből* jelentik: Az utolsó napokban Jaffában négyszáz chaluc kötött ki anélkül, hogy az arabok részéről legkisebb bántódásuk esett volna. Abu Kishk arab sejket, aki az első támadást intézte a zsidó kolóniák ellen, a jeruzsálemi törvényszék tiz évi kényszermunkára itélte.

— **A köztisztviselők fizetésének egységesitése.** *Bukarestből* jelentik: A jövő héten a pénzügyigazgatók a pénzügyminiszteriumban tanácskozást fognak tartani a köztisztviselők fizetésének egységesitéséről.

— **Felhivás az achuza-tagokhoz.** Felkérem a kolozsvári achuza tagjait, hogy e hónap 18-án, csütörtökön délután 6 órakor, a chevra Kadisa termében (Szentlélek-u. 1.) összegyülni sziveskedjenek. Megbeszélés tárgya, a Zsidó Nemzeti Alap vezetőségével kötendő megállapodás, az achuza és az örökbérletek ügyében. Az achuza-bizottság.

— **Srapnellek az utcán.** *Bukarestből* jelentik, hogy tegnap reggel a parlament előtt lévő téren posztoló rendőr két srapnellt talált. A rendőr azonnal jelentést tett felettes hatóságának, ahonnan bizottság szállt ki a helyszinre. A srapnelleket az arzenálba szállitották megvizsgálás céljából. A rendőrség széleskörü nyomozást inditott. A vizsgálat megállapitotta, hogy a bombákat cigányok helyezték el, akik a Catelu-erőd környékén találták azokat. A hatóságok intézkedtek, hogy a vaskereskedők ne vásárolják meg ócskavas cimén az erőd környékéről felszedett vasszilánkokat.

— **Kétmillió az ipariskolák anyagbeszerzésére.** *Bukarestből* jelentik, hogy a legutóbbi minisztertanácsi jóváhagyás alapján a közoktatásügyi miniszter kétmilliót fordit az ipariskolák anyagbeszerzési költségeire.

— **A Román Távirati Iroda**, amelynek igazgatója kitünő kollegánk, *Paukerow* Leonard, a hirlaptudósító munkában jelentékeny szerephez jutott: a külügyminisztérium félhivatalos laptudósitásait fogja ezentul a napilapokhoz továbbitani. A Román Távirati Iroda nivóját, amely eddig is komoly mértéket ért el, a félhivatalos jelleg bizonyára arra a fokára fogja emelni, amelyen a külföld hasonló távirati tudósitóirodái vannak.

— **Amerikába viszik a bécsi zsidó árvákat.** *Newyorkból* jelentik: Az Amerikában élő galiciai zsidók szövetségének legujabban megtartott 18-ik évi konferenciáján szóba került, hogy Galiciából a zsidó árvák nagyobb csoportjait Amerikába lehetne szállitani. Dr. Wallach, a „Wiener Morgenzeitung" amerikai tudósitója jelentést tett a Bécsben tartózkodó galiciai menekültekről, akik között igen sok az árva. Kérte a konferenciát, hogy kövessen el minden lehetőt és vegye figyelembe az akciónál a Bécsben lévő galiciai árvákat. A konferencia ennek megfelelően határozott és Philip Wattenberg elnökőt Európába küldötte, hogy Galiciában a segitő akciót a konferencia határozata értelmében meginditsa.

— **A hus ára.** A kolozsvári mészárosok küldöttségben jártak dr. Hosszu helyettes polgármesternél és kisebb-nagyobb sérelmek előadása után rátértek a nemrég megejtett próbavágásra. Kifejtették, hogy a nagyközönség jelenlétében történt próbavágás megmutatta, hogy 7—8 leies árban nem adhatják a hust. A főjegyző azon ellenvetésére, hogy a marha ára folyton esik, a mészárosok kijelentették, hogy ők hajlandók két és három leiért is árulni hust, de nem lesz abban köszönet. Beavatott helyen tudni vélik, hogy a város néhány uj mészárszék engedélyezésével akarja a közönséget olcsó és jó hushoz jattatni.

— **Az arab delegáció Londonba érkezett.** *Londonból* jelentik: Az arab delegáció tagjai megérkeztek Londonba. A küldöttség fogadása elég hűvös volt, a Morning Poston kivül, amely a vezetők nyilatkozatait közli, a sajtó nem foglalkozik velük. A Daily News röviden ismerteti a delegáció célját, a többi nem vesz tudomást ottlétükről.

— **Javitják a város iskoláit.** Mint mindenütt, Kolozsváron is tönkrementek az iskolaépületek a háboru alatt. Ma már az összes helyiségek felszabadultak a katonai rekvirálás alól, de oly elhanyagolt állapotban vannak, hogy nem lehet rendeltetésüknek átadni. Kolozsvár községi iskoláinak vezetői beadványnyal fordultak a polgármesteri hivatalhoz és a városi tanács most 187.000 lei segélyt utalt ki az iskolák rendbehozatalára.

— **Merénylet a dalmát helytartó ellen.** *Spalatóból* jelentik: Dr. Metlicsics, ujonnan kinevezett dalmát helytartót tegnap délután Zadarban öt olasz megtámadta és megsebesitette. A merénylőket letartóztatták.

— **Vasuti menetrend.** Nagyrománia első vasuti menetrendje jelent meg ma tetszetős formában, jó papiroson, könnyü és áttekinthető csoportositásban. Utlevelek megszerzéséről, határátlépésről és a vámvizsgálatról is talál az utas benne értékes tudnivalókat. A Bukarestbe utazók megtalálják a több hivatalok listáját, a különböző intézetek cimeit az orient-expressz és gyorsvonatok közlekedési napjainak táblázatát. A menetrendben a csatolt részek állomásainak magyar nevei is föl vannak tüntetve. A közhasznu könyvet *Berkesy* Márton nyugalmazott vasuti főfelügyelő szerkesztette és a „Radio" adta ki. A menetrendváltozásokat rövid időközökben kiadják és a könyv tulajdonosa *dijtalanul* megkaphatja a vasuti árusoknál. A menetrend ára 12 lei.

— **A tartalékos tisztek behivása.** A napokban jelent meg a VI. hadtest territoriális parancsnokságának a rendelete, mely szerint az összes tartalékos tisztek, valamint akik hadifogságban voltak és a román hadsereg kötelékébe való felvétel alatt álló segédszolgálatosok, kötelesek augusztus 24-ig a hadkiegészitő parancsnokságnál jelelentkezni. A tisztek behivása az őszi fegyvergyakorlatokra vonatkozik és hat heti terminusra szól. Az egyes fegyvernemek szerint négy kiképzési központ van, a gyalogsági központ Nagyváradon, a lovasságé Nagyszebenben, a tüzérségé Brassóban, a müszakiaké pedig Bukarestben. A kiképzések részben szeptember elsején, részben október 16-án kezdődnek.

— **Japán uj tengeralattjárókat épit.** A „Daily Mail" értesülése szerint a japán kormány szokatlanul nagy tengeralattjárókat épittet. E célból olyan motorokat rendeltek, melyek bizonyos összeállitásban 15—20.000 lóerőt képviselnek.

— **A leszerelt katonák földet követelnek.** *Bukarestből* jelentik: A fővárosi leszerelt katonák szövetsége tegnap a Dacia-teremben gyülést tartott, amelyben többek között a földosztásban való nagyarányu részesedést követelték. (RTI.)

— **Mezőgazdasági gépgyár lesz a magyaróvári lőporgyár.** *Budapestől* jelentik: A nemzetgyülésen elfogadták a magyaróvári lőporgyárnak békeipari célokra történt átengedését. A gyárat Weisz Manfréd kapta meg, aki annak vezetésével Szekeres Richardot, a csepeli tölténygyár igazgatóját bizta meg. Weisz Manfréd az egész gyártelepet mezőgazdasági gépek gyártására alakitotta át.

— **Drótnélküli telefonkoncertek.** *Newyorki* jelentések szerint igen nagy érdeklődést keltettek az amerikai egyetemeken az elmult iskolai évben rendezett drótnélküli telefonkoncertek, melyeknek rendezői az egyetemi diákegyesületek olyan tagjai, akik a dolog iránt érdeklődnek és sokan közülök mint feltalálók igen nagy sikereket arattak. A koncertek kétezer mértföldnyi távolságra voltak hallhatók és élvezhetők. Dakotából, Jovából, Kaliforniából, Kanadából, a Karolinákból érkezett jelentések szerint a hallgatók valósággal el voltak ragadtatva. A Radio Club a sportterekről az eredményt drótnélküli telefonon továbbitja.

— **Hadiárva-nap.** A hadiárvákat gondozó egyesület kolozsvári alosztálya augusztus 21-én nagyarányu ünnepségeket rendez az egyesület alapja javára. Az ünnepségek programja a következő: Délelőtt 11 órakor ünnepi istentisztelet minden templomban az árvák szüleinek emlékére, 11—½1-ig katonazene a Főtéren. Délután 3—8-ig katonazene a Strandfürdőn. Hat órakor footballmecs a sporttelepen, 8—12-ig népünnepély a sétatéren.

— **A Catelu-erődben a robbanások véget értek.** *Bukarestből* jelentik, hogy a katonai parancsnokság két bizottságot küldött ki a Catelu-erődben történt robbanások megvizsgálására. Az egyiknek feladata a szerencsétlenség okainak megvizsgálása, a másik a szenvedett kárt fogja megállapitani és foglalkozni fog azokkal az intézkedésekkel, amelyek hasonló szerencsétlenségek megismétlődését megakadályozzák.

Svájc és Németország nagymennyiségü előállatot vásárol Romániától. *Bukarestből* jelentik: A legutóbbi minisztertanács két idegen állam informativ jellegü átiratával foglalkozott, amely nagyobb mennyiségü előállat kivitelére vonatkozik. A két állam, hir szerint Svájc és Németország, olyanformán kivánja a kivitelt végrehajtani, hogy saját vasuti kocsikat és mozdonyokat bocsát a szállitmányok rendelkezésére. A minisztertanács a tervet elvben elfogadta és a két államtól konkrét ajánlatot kért.

* **Utlevelek** láttamozását gyorsan és garanciával elintézek. Értekezni Rosenzweig füzőüzletében Deák Ferenc-u. 6.

* **Karlsbadi porcellánáru, Bindskop préselt üvegáru és cseh táblaüveg** érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 13.

* **Utlevelek** láttamozását leggyorsabban és legmegbizhatóbban a *Radió* kurirja intézi. (Cluj, Str. Reg. Maria 34.)

* **Igazi** mestermü, ahogyan Czinknél ruhát festenek és tisztitanak. Gyár: Kolozsvár, Dézsma-u 7. (1205)

KÖZGAZDASÁG

Verseny Palesztina kereskedelméért

Készülődés a gazdasági összeköttetés felvételére

— Az Uj Kelet tudósitójától —

Bécs, aug. 15. Amig nálunk Erdélyben teljes közömbösség és érzéketlenség az uralkodó Palesztina, mint gazdaságilag még kihasználatlan terület iránt, azalatt Németországban igen erős áramlat indult meg, amely utat akar törni a német kereskedelem számára Palesztinában. Német lapok rámutatnak arra, hogy az angolokon kivül hollandok, olaszok és a legutolsó időkben amerikaiak versenyeznek a palesztinai bevitelért, de helyzeti körülményeinél fogva Németország sikeresen versenyre kelhetne velük.

A „Frankfurter Nachrichten" elismeri, hogy jelenleg Palesztina épen ugy, mint a többi ország fogyasztó képesség hiányában tömve van áruval, de ez csak átmeneti állapot s a gazdasági élet krizisének elmultával az országépitő Palesztinában kitünő elhelyezési piacra találhatna igen sok német készitmény. A Hauran terület és Damaszkus környéke elhelyezési alkalmul még jelenleg is számitásba jöhet. Az előtérben természetesen épitőanyagoknak, vasáruknak, munkaeszközöknek és háztartási cikkeknek szállitása van, illetve minden olyan árué, amely elengedhetetlen napi szükségletet elégit ki.

Behozatali tilalmakkal nem nehezitik a kereskedelmet, egyedül fegyvereknek, municionak, sónak, óplumnak és egynehány más gyógyszerkülönlegességnek behozatala esik jelenleg tilalom alá. Vámilletők fejében az érték 11 százalékát kell fizetni, kivéve az épitőanyagokat, amelyek csak 3 százalékos vám alá esnek. Kompenzációs kereskedelem szempontjából Palesztinának narancs, dohány és gyapotterményei jöhetnek, mint kiviteli cikkek tekintetbe.

Ha a németek ugy vélik, hogy versenyképesek lehetnek Palesztinában, mennyivel inkább az lehetne Erdély épitőanyagaival és főképen faiparával. Ma talán még akadályai vannak a rendszeres gazdasági összeköttetésnek, de holnapra megnyilhat a legteljesebb lehetőség. Hol van nálunk az az irányitó akarat, előkészitő tevékenység, amely erre az időre sorba tudja állitani termelőinket. A mult évi konferencia széleskörü gazdasági program utjait szabta ki, de hiányzik a megvalósitó szándék és iránytadó kezdeményezés. Meg kell csinálni már most az Erdély—Palesztina társaságot és bankot, hogy a kellő pillanatban eredményesen kapcsolódhassék be Erdély is a nagy jövőt igérő gazdasági irányba. Bármily szerény keretek között is, de le kell fektetni alapjait a gazdasági érintkezés lebonyolitására és közvetitésére szolgáló intézményeknek. A cionista világkongresszusra utazó erdélyi kül-

dötteknek meg kell ott beszélni a kooperáció lehetőségét a mar meglevő idegen országbeli hasonló intézmények vezetőivel. Nem titok, hogy a nagyon gazdag és tevékeny angol Jewish Colonisation Trust a legmesszebbmenő érdekközösséget hajlandó egy Erdély—Palesztina zsidó bankkal létesiteni. Mire várakozunk tehát még és miért késlelkedünk!

—

Az Ottomán Bank ismét müködik Jeruzsálemben. *Jeruzsálemből* jelentik: Az Ottomán Bank, amelynek müködését egy időre felfüggesztették, ismét megnyitotta helyiségét. Kereskedelmi körökben ezt a konszolidáció jelének tekintik.

Uj autó- és repülőgépgyár Romániában. *Bukaresti* jelentés szerint egy nagy bécsi iparvállalat ajánlatot nyujtott be a külügyminisztériumhoz, amely engedélyt kér, hogy Romániában egy nagy automobilgyárat és aeroplángyárat állithasson fel. A külügyminisztérium a kérvényt áttette az ipar- és kereskedelmi minisztériumhoz, amely az engedélyt megadta és a vállalkozásra kiterjesztette a nemzeti ipar támogatásáról szóló törvény javaslat előnyeit.

Az állami gabonakivitel módozatai. *Sinajából* jelentik, hogy ott tegnap miniszertanácsot tartottak, amelyen megálapitották az állami buzakivitel módozatait. Eszerint a kivitelt külön bizottságok fogják lebonyolitani. A bizottságok a megvásárolt gabonát a központi bizottság rendelkezésére bocsátják, amely utóbbiban az egyesminisztériumok képviselői foglalnak helyet, ezenkivül a gazdasági kooperációk és más érdekképviseletek megbizottai, valamint a hadsereg és a Banca Nationala kiküldöttjei. Maximális árat nem állapitanak meg, csak az esetleg rekvirált mennyiségekre. A többi gabonanemüek bárki által exportálhatók lesznek olyan feltétellel, hogy az exportör tartozik az államnak is ugyanoly mennyiségü gabonát átszolgáltatni, amennyit exportálni kiván, olyan áron, melyet a kormány később fog megállapitani.

A bukaresti tőzsde elmult hete. *Bukarestből* jelentik: Az ittenl tőzsde forgalma az elmult hét folyamán elénkült, az irányzat szilárd, jelentéktelen kilengésekkel. A bankértékek némelyike vesztett ugyan pár pontot, de a veszteség inkább átmeneti jellegü. A petroleumértékek a napi kötések erős befolyása alatt állanak, de kilengésük nélkülözi még a kialakulás határozott tendenciáját. A Resicai a hét folyamán ujabb 20—30 pontot veszitett. A valutapiacon a koronaértékek esése tart s emelkedést csupán a dollár és franck mutatnak.

A Banca Generala bankjegyek beváltása. A Generala bankjegyek beváltási idejét tudvalevőleg előbb augusztus 6 áig, később pedig augusztus 20-áig hosszabbitották meg. Az utolsó határnap megállapitása körül Kolozsváron félreértések támadtak. A határnap megállapitását elrendelő minisztertanácsi határozatot augsztus 10-én hozták és a táviráti ügynökségek nyomán a lapok még aznap hirtadtak róla. A Banca Nationala helyi főkjának azonban napok mulva sem volt róla tudomása és az erdeklődőknek ennek megfelelően azt válaszolták, hogy a hir nem felel meg a valóságnak. Most aztán ideérkezett a Monitorul Oficial augusztus 13 iki 105. száma, amely nyilvánosságra hozza az augusztu 10-én kelt rendeletet. Eszerint a Generala bankjegyek beváltásának legvégső határnapja augusztus 20 a és addig e bankjegyek elfogadása nem kötelező. Kivanatos, hogy főleg ilyen rövid dátumhoz kötött fontos rendelkezések hamarább jussanak az erdelyi hatóságok tudomására hivatalosan is.

Valutapiac:

Bukarest, aug. 15. Márka 95—96 leva 70—72, font sterling 277—280, francia frank 605—610 svájci frank 1300—1350, Olasz lira 326—330, drach. ——, dollár 76—76·50 arany ——, ezüst —·—, oszt. kor., 8—8·25, magyar korona 24—25, szokol 100—101, Napoleon ———, lengyel márka 3·80—4. dinár 185—190, török lira — —.

Berlin, aug. 13. Amsterdam ——·—, Brüsszel ——, Kristiania 1101·35, Kopenhága 1361·10, Stockholm 1806·65, Helsingfors 125·85, Róma 379·60, London 314·90, Newyork 8591·—, Paris 676·30, Zürich 1436.—, Madrid ———, Bécs 1018, Prága 102·—, Budapest 2227, Bukarest ———.

Zürich, aug. 15. Bukarest 750—, Berlin 700—, Amsterdam ———, Newyork 591—, London 2168—, Páris 4625—, Milano ———, Brüsszel ———, Kopenhága 93·50, Stocholm 124·50, Krisztiánia 76·50, Madrid ——, Prága 717·50, Budapest 160—, Zágráb 350—. Buenosayres ——, Varsó 28—, Bécs 70—, osztr. leb. kor. —.

•SZINHAZ•

Jön Pintér Böske a Központi Variete (Király-utca 17. szám).

—

A mozgók müsora: Szinkör-mozgóban: Szerdán még egy napig nagy amerikai kalandor attrakció negyedik része fut három epizóddal dal: Ég és viz között. A királynő unatkozik. Egy álarcosbál következményei. Csütörtökön, pénteken pedig ugyane filmóriás ötödik és befejező része kerül bemutatásra, Az alvajáró. Négy üveg parfüm. A Brahma titka, epizódokkal. — Uránia-mozgóban: Szerda, Cirkusz Wolfson, izgalmas dráma, főszerepekben Vigó Larsen és Trube Rudenik. Jelentős szerepe van ezeken kivül az érdekes cselekményben, a gyermekek kedvencének, az ügyes csodamajomnak, Jacknak. Csütörtök, péntek az olasz Cines-gyár remeke! Életem az életedért, filmdráma. — Egyetem-mozgóban: Szerdán az olasz Cines-gyár hatalmas arányu bibliai filmje, Mária Magdolna története, A megváltás, Rendentione. Kelelet minden bübája. a biblia, megható szines romantikája, mind ott izzik az áhitatkeltő, gyönyörü képben.

•SPORT•

Nagyváradi Makkabea—szatmári Törekvés 3:0. Hétfőn délután szép számu közönség előtt mérkőzött a váradi pályán, a váradi Makkabea, a szatmári Törekvéssel. A játék mindvégig igen fair és élvezetes volt. Félidő 1:0. A gólokat Grünbaum, Kinigli II. és Markovits rugta.

KAC—CFR 3:1 (1:1). Hétfőn délután felázott pályán folyt le a KAC—CFR nagyérdeklődéssel várt footbalmérkőzése. Mindkét csapat uj játékosokkal megerősödve állott ki, a mérkőzés előtt az eredmény teljesen nyilt volt. Az első félidőben a KAC volt fölényben, ő is rugta a vezető gólt. A CFR lelkes csapata azonban csakhamar egyenlit. A második félidőben mindkét csapat szép és változatos játékot produkált, a sikamlós pályán azonban a KAC legénysége állóképesebbnek bizonyult. A KAC még két gólt rug, inkább a CFR kapusának hibájából. Cincár Imre kitünően biráskodott, figyelmet alig kerülte el valami.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JÓZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadóhivatal: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9. Arad, Str. Alexandri 1. Szatmár, Bathyányi-utca 24. sz.

Az Uj Kelet előfizetési árai:

Egész évre	380·— L	Negyed évre..	100 L
Fél évre..	200·— L	Egy hóra	40 L

Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1·50 L.
Hirdetéseket miliméteres dijszabás szerint vesz fel a kiadóhivatal.

Meghivó!

A Szaru és Csont áru gyár R.-T. cluji cégnek f. évi augusztus hó 28 ik napjan d. e. 10 órakor a. r.-t. Calea Victoria 99. sz. a. megtartandó

rendkivüli közgyülésre.

Tárgysorozat:

1. Megállapitása annak, hogy 500.000 leire felemelt alaptőke részvényjegyzés és a részvénytőke teljes befizetése által biztosittatott.
2. Az alapszabályok 1. 2. 6. 7. 9. 14. és 28. §-ának módositása.
3. A módositandó alapszabályok értelmében az ötödik igazgatósági tag megválasztasa
4. Felügyelő bizottsági tagok választása illetve kiegészitése.
5. Az igazgatóságnak a felemelés körüli ténykedésükért köszönet szavazása és felmentvény megadása.

A közgyülésen csak azon részvényesek vehetnek részt, kik részvényesi minőségüket a meglevő részvények és az uj felemelés folytán jegyzett részvényekre vonatkozó igazolványok letétele utjan igazolják.

Cluj, 1921. augusztus hó 14. napján.

Szaru és Csont áru gyár R.-T. igazgatósága.

יצא לאור ספר
„דור רביעי"
על מסי חולין
מאת הרב הגאון מו"ה משה שמואל
גלאזנר אב"ד דק"ק קלויזענבורג.
מחירו 100 לעי, מכורך 120 לעי.
הרוצה להשיגו ישנה אל המחבר שליט"א.

1246
Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban
Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmü- és konyhaberendezési cikkekből.

Externa nemzetközi szállitási és vámolási vállalat
1225
Központ: Oradea-Mare.
Fiókok: Biharpüspöki, — Biharkeresztes, — Nagyszalonta, Kötégyán, Halmi
Nemzetközi transportok. Állandó gyüjtőwaggonok Wienből, Budapestről és a külföld nagyobb városaiból. — Állandó belföldi gyüjtőforgalom.
Sürgönycim: „EXTERNA" — Oradea-Mare

Grünwald és Péchy
Üvegcsiszolda, tükörárugyár és **épületüvegezési vállalata**
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16
tudatja, hogy tükörüvegszállitmánya megérkezett!
1284
Készit mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendü (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretü valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Viragvázák
1286
Porcellánáruk
Kőedényáruk
Táblaüveg
Ablaktapasz
Befőttes- és uborkásüvegek
Zománozbtt edények
Festett üvegáruk
Keretlécek
Tükrök
Lámpaáruk
legolcsóbban beszerezhetők
Komlós Testvéreknél
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!
Mosdókészletek
Szelencék
Diszlavoyok

Héber gyorsirás tankönyve
Hasztenografia Halvrit. — Megrendelhető a Zs. N. Sz. könyvosztályában. — — Ára 30 lei

1189
KRISTÁLY
Fest, tisztit. TELEFON 500, 11-21

„Melissát“ kérjen, ha finom cukorkát akar!

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26.
Nemzetközi szállitási vállalat. — Rendszeres gyüjtő- és wagonforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányából és irányába. — — — Fuvardíjvisszatérítési és felülvizsgálati iroda.

Bükkfaanyagot gőzölt szelezett és szelezetlent minden méretben szállit glimbocai fűrésztelepéről a „Bisztru“ Erdőkihasználási R.-T., Timisoara.

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hatású
HIGIEA SOSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA“ Kozmetikai és Vegyészeti Gyár
1255 CLUJ — KOLOZSVÁR

Solide Bedienung — Prompte Lieferung
DIE BEWÄHRTE ארמה כשר
HERMANNSTÄDTER
SELCHWARENFABRIK
ELJOVITS & COMP. SIBIU
ELISABETHG. 32 IST
ERÖFFNET WORDEN
Sie empfiehlt ihre prima Selchwarenerzeugnissezu billigsten Preisen. — Preisliste und הכשרים auf Verlangen gratis. — 2257-1

Hala de Coloniale—Füszer csarnok
TEL. 14-76 En-gross és en-detaile 2254-1
CLUJ, STR. LONDREI (HOSSZU-U.) 1

295 **LEHÉRT** 295
csak a volt Lakatos-árukházban
EISENSTÄDTER FÜLÖPNÉL
Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 13. szám alatt kapható
gyermek sportkocsik, nyugvóágyak és gyermekszékek

Minden házban fontos!
Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a pörnatis-, vaj-, [illegible] or- és gyapjutisztitása, [illegible] gőzöre és vegyitisztitásra [illegible] muhelyemben [illegible] pontosan vállalok 1252
Raktáro[illegible] ház párnákat és tollat Mérsék[illegible] — Szolid kiszolgálás!
Steru [illegible]mon Bocskay-utca 9.

Nép-vándorlás a Dick áruházban hallatlan olcsó árai miatt

1 mtr I-a francia voile	9.—
1 mtr I-a francia libertie	15·90
1 mtr, eredeti svájci himzett batiszt . . ágyteritőknek és függönynek, volt ár 39, most . . .	18·90
1 mtr dupla széles divat opál . . .	19·—
1 pár férfi socni . .	5.—
1 drb kötött selyem nyakkendő . . .	24.—
1 mtr lepedő vászon	30·—
1 drb kitünő damast-szalvéta	14·—
1 drb kitünő damast-abrosz	65·—
1 db férfi csikos nadrág	45·—
1 mtr kitünő női v. férfi gyapjuszövet (140 cm.)	89·—

Fürdőruhák minden nagyságban. Kitünő bécsi szines-, fehér- és frakk-ingek; garniturák rendkivül olcsón árusitatnak

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Tisztviselő „28“-nak levele van a kiadóhivatalban. Kérem átvenni.

Bármilyen állást elfoglalna gazdatiszt volt erdészeti felügyelő. 50% rokkant. Cim a kiadóhivatalban. 2353—I

Fogtechnikus teljes berendezéssel keres orvos társat. Leveleket a kiadóhivatalba „Fogtechnikus“ jeligére. 2354—I

Bőrkereskedő segéd szeptember 1-ére felvétetik Herz Henriknél Petroseniben. (Szombaton zárva) 2840—I

Mérlegképes könyvelő kerestetik nagyobb vidéki városban. — Ajánlatokat „Perfekt“ jeligével a kiadóhivatal továbbit. 2352-I

Lőrincz Sándor
Automobilvállalat, javitó műhely, autogén hegesztés
Cluj, C. Reg. Ferdinand 116

Bútorozott szobát keres két intelligens fiatalember. Cim: Gombos-nyomda — Minorita-utca.

Grósz Adolf
ortb. כשר vendéglője
Nagyvárad, (Zöldfa-u.)
Str. Nicolae Jorga 10

Biró Andor 490
Kézműáru nagykereskedése
Cluj, Kornis-u. 2. sz.

HA vérszegénységben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmaiban **szenved, vegye meg** a páratlan gyógyhatásu — fürdői célokra használt — **kitünő vásártelki természetes vasiápsót** (Eisenmineralmoor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a
Rózsa nagydrogeriában
Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1256

Festék, lack és anyagáru üzlet **Rados M. és Tsa** Cluj, Reg. Ferdinand No. 21. (volt Wesselényi-utca)

CAROL LASSEN
nemzetközi szállitási vállalat
CLUJ, PIATA UNIREI No. 4

Elvállal bármily szállitást bel- és külföldre. — Fiókok és képviseletek a kontinens minden nagyobb városában — és kikötőjében. —

Gyorsitott nagyszállitmányok

Prompt felvilágositások szállitási és fuvarszámitási ügyekben ::

Saját fuvarreklamációs iroda

2296-1

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.